

НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

імені М. П. ДРАГОМАНОВА

Кафедра педагогіки та методик української й іноземної мов

“ЗАТВЕРДЖЕНО”

Директор факультету
педагогіки і психології
проф. Олєфіренко Т.О.

“8” вересня 2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА нормативної навчальної дисципліни

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ЛІТЕРАТУРНОГО ЧИТАННЯ

(назва навчальної дисципліни)

освітнього рівня

бакалавр

(бакалавр/магістр)

освітньо-професійної програми «Початкова освіта та практична психологія»

«Початкова освіта та іноземна мова»

«Початкова освіта та дошкільна освіта»

галузь знань

01 Освіта

(шифр і назва напрямку підготовки)

спеціальність

013 Початкова освіта

(шифр і назва спеціальності)

факультету

педагогіки

(назва інституту, факультету, відділення)

Дистанційний курс - <https://moodle.npu.edu.ua/course/view.php?id=3314>

Київ

2021

Робоча програма розроблена на підставі навчальної програми з дисципліни «Методика навчання літературного читання», затвердженої на засіданні Вченої ради факультету педагогіки НПУ імені М. П. Драгоманова 8 вересня 2021 року, протокол № 1.

Розробники програми:

Чабайовська М. І., кандидат педагогічних наук, доцент;

Волошина В. В., кандидат філологічних наук, доцент;

Степанчук О. В., викладач.

Затверджено на засіданні кафедри педагогіки та методик української й іноземної мов «_27_»_серпня_2021 року, протокол № 1.

Завідувач кафедри

(підпис)

Семеренко Г. В.

(прізвище, ініціали)

ВСТУП

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни "**Методика навчання літературного читання**" складена відповідно до освітньо-професійної підготовки бакалаврів початкової освіти (галузь знань – 01 Освіта, спеціальність – 013 Початкова освіта).

Предметом вивчення навчальної дисципліни є шкільний курс "Літературне читання" в початкових класах.

Міждисциплінарні зв'язки: "Психологія (вікова, педагогічна, соціальна)", "Педагогіка", "Історія педагогіки", "Психолінгвістика", "Лінгвістика", "Літературознавство", "Українська література", "Виразне читання", "Технології вивчення освітньої галузі "Мови та літератури", "Логіка", "Теорія пізнання, філософія", "Анатомія, фізіологія".

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. **Метою** викладання навчальної дисципліни "Методика навчання літературного читання" є формування професійної компетентності майбутнього вчителя початкових класів, зокрема, озброєння студентів знаннями методики навчання літературного читання, оволодіння уміннями і навичками, необхідними для здійснення педагогічної діяльності.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни "**Методика навчання української мови в початковій школі. Методика літературного читання**":

- дати студентам відомості з історії методики літературного читання;
- засвоїти ефективні форми організації навчального процесу, найдоцільніші методи та прийоми навчання літературного читання в 1-4 класах на сучасному етапі розвитку школи;
- ознайомити їх з інноваційними технологіями навчання літературного читання у початковій школі;
- озброїти майбутніх учителів методами наукових досліджень для здійснення науково-пошукової та навчально-творчої діяльності;
- готувати спеціалістів, які вчитимуться все життя;
- розвивати їх усне і писемне мовлення;
- виховувати почуття любові до української мови як мови державної, потребу її вивчати та спілкуватися нею;
- здійснювати національне виховання, формувати патріотично настроєну, інтелігентну, творчу особистість майбутнього вчителя.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

а) знати :

- Державний стандарт початкової загальної освіти (освітня галузь "Мови та літератури"), зокрема, зміст початкової загальної освіти та державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів;
- значення української мови як мови державної у розвитку суспільства;
- структуру курсу, завдання кожного розділу, наукові основи методики літературного читання, їх зв'язки з іншими науками;
- психофізіологічні особливості учнів молодшого шкільного віку;
- програмні вимоги до вивчення літературного читання у 1-4 класах;
- структуру підручників для початкової школи;
- форми організації навчального процесу з літературного читання у початковій школі;
- способи організації групової навчальної діяльності учнів;
- основні методи, прийоми та дидактичні засоби навчання;
- інноваційні технології навчання літературного читання у початковій школі;
- структури уроків української мови і літературного читання різних типів;

- норми оцінювання навчальних досягнень молодших школярів;
- б) вміти:**
 - враховувати психофізіологічні особливості учнів молодшого шкільного віку в процесі навчання літературного читання;
 - застосовувати традиційні та нетрадиційні підходи до навчання учнів початкових класів;
 - орієнтуватися у побудові підручників для читання; розрізняти літературні роди та жанри, спільні та відмінні підходи у методиці їх опрацювання; обирати ефективні прийоми роботи для пояснення слів; керуватися лінійною схемою опрацювання змісту навчання будь-якого літературного жанру; знаходити оптимальне поєднання методів і прийомів роботи для ефективного проведення первинного синтезу, глибокого аналізу, вторинного синтезу; добирати ефективні прийоми роботи для вдосконалення якостей читання, розвитку пізнавального інтересу, пізнавальної діяльності, логічного мислення, творчих здібностей та виявлення потенційних можливостей молодших школярів; будувати розповідь на задану тему, здійснювати словесне малювання картин; доповнювати обсяг знань учнів шляхом проведення узагальнюючих уроків та позакласного читання; поєднувати прийоми роботи для формування та удосконалення читацької самостійності та навчальної активності молодших школярів; проводити літературні ранки, вікторини, уявні подорожі та інші позакласні заходи;
 - складати конспекти уроків літературного читання;
 - підвищувати вимовну культуру, активізувати кількісний та якісний словниковий запас шляхом аналізу текстів, передачі їх змісту за опорними словами та реченнями із заміною особи, творчим додатком;
 - опрацьовувати тексти, навчаючи діалогічному та монологічному мовленню; проводити евристичну бесіду, діалог «вчитель-учень», розвивати творчі можливості молодших школярів, раціонально поєднувати методи та прийоми роботи, використовувати на уроках літературного читання елементи розвивального навчання та інших інноваційних технологій;
 - оцінювати навчальні досягнення молодших школярів.

Визначені основні вимоги до знань та умінь майбутнього учителя початкових класів забезпечують формування **компетентностей** – *ключових* (комунікативної, соціальної, загальнокультурної, уміння вчитися), *власне предметних* ("Літературне читання": читацької, комунікативної, інформаційної, уміння вчитися) та *професійної* (проектувальний, інформаційний, організаторський, комунікативний та аналітичний компоненти).

Головною умовою навчання літературного читання молодших школярів є професійна компетентність педагога. **Професійна компетентність** – це єдність теоретичної та практичної готовності його до професійної діяльності, здатність ефективно діяти у стандартних та проблемних ситуаціях, що виникають у навчально-виховному процесі, зокрема, на уроках літературного читання в 2-4 класах.

Зміст програми нормативної навчальної дисципліни "Методика літературного читання" в основному укладено на основі програми навчального курсу: Методика викладання української мови (за вимогами кредитно-модульної системи). – Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2008. – 48 с., рекомендовану Міністерством освіти і науки України (лист 1.4 / 18-Г-1888 від 06.11.07).

Навчальний матеріал нормативної навчальної дисципліни "Методика літературного читання" структуровано в один розділ, у межах якого виділено два змістові модулі і відповідно навчальні теми.

1.4. Тематичний план

Денна форма навчання

(термін навчання 4 р. на базі повної загальної середньої освіти)

№ п/п	Семестри	Назви теоретичних блоків Розділи курсу	Кількість модулів	Кількість годин							
				Всього	Аудиторних	Лекції	Практичні	Лабораторні	Індивідуальна робота	Самостійна робота	
										Початна (підготовка до ауд. занять)	Підсумкова (підготовка до склад. модулів)
1	V	МЕТОДИКА ЛІТЕРАТУРНОГО ЧИТАННЯ	2	72	26	12	12	-	-	46	
		Всього	2	72	26	12	12	-	-	46	

Денна форма навчання

(термін навчання 4 р. на базі повної загальної середньої освіти)

п/п	Назва модулів і тем	Кількість годин							
		Всього	Аудиторні години						Самост.робота
			Всього ауд.	Лекції	Практичні	Семинарські	Лабораторні	Індивідуальні	
Модуль I. МЕТОДИКА ЛІТЕРАТУРНОГО ЧИТАННЯ									
<i>Змістовий модуль 1</i> Формування читацької компетентності молодших школярів на уроках класного літературного читання									
1	Тема 1.1. Теоретико-методичні основи читання	7	3	2	1	-	-	-	4
2	Тема 1.2. Формування і розвиток навички читання	7	3	2	1	-	-	-	4
3	Тема 1.3. Методика роботи над художнім твором у початкових класах	8	4	2	2	-	-	-	4
4	Тема 1.4. Особливості роботи над творами різних родів і жанрів	18	10	2	6	-	2	-	8
	Модульна контрольна робота	4	-	-	-	-	-	-	4
<i>Змістовий модуль 2</i> Панорама уроків класного літературного читання. Формування читацької компетентності молодших школярів на уроках позакласного літературного читання									
5	Тема 2.1. Уроки класного літературного	6	2	2	-	-	-	-	4

	читання								
6	Тема 2.2. Теоретичні засади методики позакласного літературного читання	6	2	1	1	-	-	-	4
7	Тема. 2.3. Формування читацької самостійності молодших школярів	6	2	1	1	-	-	-	4
	Модульна контрольна робота	4	-	-	-	-	-	-	4
	ЗАЛК	6	-	-	-	-	-	-	6
	Всього годин:	72	26	12	12	-	2	-	46

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 72 год.

ЗАОЧНА ФОРМА НАВЧАННЯ

Заочна форма навчання

(термін навчання: 4 р. на базі повної загальної середньої освіти і 2 р. на базі молодшого спеціаліста – години подано в дужках)

№ п/п	Семестри	Назви теоретичних блоків Розділи курсу	Кількість модулів	Кількість годин								
				Всього	Аудиторних	Лекції	Семинарські	Лабораторні	Індивідуальна робота	Самостійна робота		
										Поточна (підготовка до ауд. занять)	Підсумкова (підготовка до склад. модулів)	
2	V	МЕТОДИКА ЛІТЕРАТУРНОГО ЧИТАННЯ	2	72	8	4(6)	4(2)	-	-	-	64	
		Всього	2	72	8	4(6)	4(2)	-	-	-	64	

Заочна форма навчання

№ п/п	Назва модулів і тем	Кількість годин (термін навчання 4 р. на базі повної загальної середньої освіти)						Кількість годин (термін навчання 2 р. на базі молодшого спеціаліста)					
		Всього	Аудиторні години				Самостійна робота	Всього	Аудиторні години				Самостійна робота
			Всього ауд.	Лекції	Семинарські	Лабораторні			Всього ауд.	Лекції	Семинарські	Індивідуальні	
	Модуль I. МЕТОДИКА ЛІТЕРАТУРНОГО ЧИТАННЯ												
	<i>Змістовий модуль 1</i> Формування читацької компетенції молодших школярів на уроках класного літературного читання												
1	Тема 1.1. Теоретико-методичні основи читання	4	-	-	-	-	4	5	-	-	-	-	5
2	Тема 1.2. Формування і розвиток навички читання	10	-	-	-	-	10	5	-	-	-	-	5

3	Тема 1.3. Методика роботи над художнім твором у початкових класах	8	4	2	2	-	4	5	2	2	-	-	5
4	Тема 1.4. Особливості роботи над творами різних родів і жанрів	8	4	2	2	-	4	2	2	-	2	-	-
Змістовий модуль 2 Панорама уроків класного літературного читання. Формування читацької компетенції молодших школярів на уроках позакласного літературного читання													
5	Тема 2.1. Уроки класного літературного читання	10	-	-	-	-	10	5	-	-	-	-	5
6	Тема 2.2. Теоретичні засади методики позакласного літературного читання	5	-	-	-	-	5	3	-	-	-	-	3
7	Тема 2.3. Формування читацької самостійності молодших школярів	5	-	-	-	-	5	2	-	-	-	-	2
ЗАЛІК		10	-	-	-	-	10	-	-	-	-	-	-
Всього годин:		72	8	4	4	-	64	72	8	6	2	-	64

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 72 год.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

І. МЕТОДИКА ЛІТЕРАТУРНОГО ЧИТАННЯ

МЕТОДИКА КЛАСНОГО ЛІТЕРАТУРНОГО ЧИТАННЯ

Змістовий модуль 1

Формування читацької компетенції молодших школярів на уроках класного літературного читання

Тема 1.1. Теоретико-методичні основи читання

Виховне, освітньо-пізнавальне і розвивальне значення читання в початкових класах.

Короткий історико-критичний огляд методики читання в початкових класах (пояснювальне читання, виховне, літературно-художнє, творче). Розвиток методики класного і позакласного читання у другій половині ХХ ст., внесок українських методистів і педагогів ХХ ст. у розвиток методики читання. В.О.Сухомлинський про роль читання у розвитку особистості молодшого школяра.

Сучасна система навчання читати і початкова літературна освіта. Напрями процесу навчання читати. Забезпечення літературної освіти і розвитку молодших школярів.

Характеристика змістових ліній Державного освітнього стандарту з читання. Тематично-жанровий, художньо-естетичний, літературознавчий принципи визначення змісту читання. Структура і зміст програми з читання для 2-4 класів.

Роль підручника з читання, його функції. Аналіз структури підручника (навчальний текст; *позатекстові компоненти*: апарат організації засвоєння, ілюстративний матеріал, апарат орієнтування). Психологічні аспекти побудови підручника для початкової школи. Аналіз чинних і паралельних (альтернативних) підручників.

Дидактичні матеріали до підручників з читання, посібники з методики читання і використання їх у навчально-виховному процесі на уроках читання.

Читання як вид комунікативно-пізнавальної діяльності. Зовнішні і внутрішні сторони читання. Різновиди навчального читання (читання вголос і мовчки), їх значення. Особливості читання вголос і мовчки. Форми учнівського читання: індивідуальне, хорове, у парах, ланцюжком, комбіноване; партитурне, читання в особах; вибіркоче та інші.

Способи читання. Класифікація способів читання учнів 1-4 класів (побуквений, складовий (відривний, плавний), слово-складовий, цілими словами і групами слів).

Якості повноцінного читання (правильність, свідомість, виразність, швидкість), їх взаємозумовленість.

Тема 1.2. Формування і розвиток навички читання

Технічна і смислова сторони читання. Спроби формування технічної сторони, яка передбачає оволодіння учнями способами читання: правильністю, виразністю і темпом.

Основні етапи розвитку навичок голосного і мовчазного читання молодших школярів. Умови успішного формування *способів читання*.

Правильність читання. Вимоги до правильного читання. Типові учнівські помилки під час читання, їх причини. *Прийоми вироблення правильності читання*: використання спеціальних тренувальних вправ, які вдосконалюють зорове сприймання (попереднє читання слів із графічними позначками, читання слів, у яких мінімальні одиниці читання надруковані різними шрифтами, читання ланцюжків слів, близьких за графічним виглядом або ланцюжків споріднених слів тощо); розвиток артикуляційного апарату (розучування скоромовок, чистомовок, використання літературних ігор, хорове читання, заучування лічилок, закличок, прислів'їв і приказок, віршів тощо); регуляція дихання (на одному видиху вимовити чотиривірш, лічити на одному видиху якнайдовше: 1, 2, 3, 4 ... тощо).

Прийоми запобігання помилковому читанню: різні форми підготовчої роботи (бесіда, розповідь учителя і пояснення незрозумілих слів із контрольними звуками, попереднє прочитування слів складної будови, попереднє мовчазне читання тексту як підготовка до голосного читання); створення на уроці атмосфери для уважного читання тексту, систематичний контроль учителя за читанням учнів із урахуванням їхніх індивідуальних особливостей.

Прийоми виправлення помилок учнів під час читання: постановка запитання, відповідь на яке вимагає перечитування, складання із розрізної азбуки неправильно прочитаного слова, друкування неправильно прочитаного слова учнем на дошці, перечитування уривка мовчки з різними завданнями, читання з дошки, читання з дошки ланцюжків слів, серед яких є помилково прочитане слово.

Швидкість читання. Вплив фізіологічних і психологічних факторів на становлення і розвиток темпу читання в молодших школярів. Умови розвитку оптимального темпу читання учнів 1-4 класів.

Розвиток зорового сприймання під час читання: розширення поля читання, миттєве розпізнання слова під час читання, переглядання тексту, зняття вокалізації. Використання спеціальних вправ для вироблення швидкості читання (групове читання уривків тексту, коли темп задає учитель; читання уривків за певний час, заздалегідь відомий учням; «змагання» на швидкість читання, читання уривків тексту в різних темпах; читання «на час» тощо); використання прийомів швидкочитання («читання з перешкодами», читання «через решітку», «швидко знайди слово» тощо). Критерії вимірювання швидкості читання (вголос, мовчки). Дискусійні питання щодо «динамічного читання» в початкових класах.

Поняття про **виразне читання** (у зіставленні з терміном «художнє читання»). **Напрями роботи** над виразністю: *технічний* (робота над голосом, дикцією диханням, орфоепічною вимовою); *інтонаційний* (робота над компонентами інтонації: мелодикою, інтенсивністю, темпом, паузою, тембром); *смісловий* (система роботи по осмисленню ідеї твору); *тренувальний* (вправляння дітей у виразному прочитанні твору після аналізу).

Умови роботи над виразністю читання: демонстрування зразка виразного читання твору, детальний аналіз художнього твору до виразного читання, робота над мовою твору, опора на відтворювальну уяву учнів, обговорення в класі варіантів прочитання аналізованого твору, створення ситуації, коли в учнів з'являється бажання прочитати твір, щоб передати своє ставлення до зображуваного, викликати певні почуття у слухача, вплинути на його уяву, почуття, розум.

Етапи підготовки до виразного читання: 1) осмислення ідейно-тематичної основи твору, його образів у єдності з художніми засобами; 2) складання партитури читання тексту; 3) вправляння у читанні.

Усвідомлення читання. Рівні усвідомлення читання. Види і прийоми роботи, спрямовані на підготовку до сприйняття тексту, усвідомлення форми і змісту твору, формування власного ставлення до прочитаного.

Удосконалення розуміння прочитаного (розуміння слова, речення, цілого тексту), вияв ступеня сформованості навички розуміння прочитаного. Завдання, типи вправ для роботи над словом, реченням, текстом.

Тема 1.3. Методика роботи над художнім твором у 1-4 класах

Наукові засади аналізу художнього твору (літературознавчі, психологічні, методичні положення).

Основні етапи процесу роботи над художнім твором (перший етап – підготовча робота, первинний синтез; другий етап – аналіз; третій етап – вторинний синтез); їх завдання, зміст роботи.

Методична реалізація змістових ліній. Смісловий і структурний аналіз тексту. Поетапне розуміння тексту молодшими школярами: *I етап* – орієнтування, у фактичному змісті тексту і виявлення емоційного сприйняття прочитаного; *II етап* – читання-аналіз; *III етап* – поглиблений змістовий аналіз тексту, метою якого є досягнення розуміння істотних, зв'язків, відношень, головних ознак тощо (об'єктом такого аналізу можуть бути розвиток дії, сюжету, мотиви поведінки героїв, істотні риси їхнього характеру, мова, композиція твору тощо); *IV етап* – діалогічна взаємодія читача з текстом, узагальнення прочитаного.

Мовленнєвий розвиток учнів на уроках читання. Напрями системи мовленнєвого розвитку молодших школярів: 1) наявність у підручниках орієнтирів, які передбачають виконання учнями завдань на розвиток мовлення; 2) забезпечення мотиваційно-емоційної складової формування у дітей бажання та інтересу до вивчення рідної мови, її збагачення та правильного використання; 3) робота над наголошуванням і вимовою слів; 4) збагачення словника учнів; 5) опрацювання образних засобів художніх творів; 6) пріоритетність розвитку зв'язного мовлення.

Літературний розвиток учнів. Засвоєння літературознавчих понять. Напрями системи літературного розвитку учнів: 1) досягнення жанрової різноманітності кола читання у кожному підручнику з виділенням пріоритетів певних жанрів; 2) достатня частотність у підручниках творів одного автора, що сприяє виявленню взаємозв'язку між автором і темою його творчості; 3) лінійно-концентричний принцип ознайомлення з відомостями про життя і творчість поетів і прозаїків протягом початкового навчання; 4) засвоєння учнями на практичному рівні істотних ознак, які характеризують жанри; 5) ознайомлення з літературними термінами на рівні розпізнавання значення і називання істотних ознак.

Розвиток творчої діяльності учнів на основі прочитаного. Напрями формування у молодших школярів літературних творчих здібностей: 1) визначення у програмах для кожного класу конкретних цілей щодо формування в учнів різних елементів творчого розвитку; 2) відбір текстів, які сприяють цілеспрямованому формуванню творчих здібностей; 3) введення у зміст уроків творчих завдань, які стимулюють розвиток різних елементів літературно-творчих здібностей; 4) прогнозування можливого розвитку подій, змісту твору на основі заголовка, ілюстрації, читання першого і заключного абзаців тексту; 5) інтегрування різних видів мистецтва для створення нових образів, думок на основі прочитаного; 6) мотивація до творчості через таку атмосферу спілкування на уроках, яка заохочує учнів придумувати щось своє, фантазувати; широке застосування ігрових прийомів.

Методи, прийоми роботи, види завдань і вправ.

Перевірка, оцінка знань, умінь і навичок читання.

Тема 1.4. Особливості роботи над творами різних родів і жанрів

Роди літературних жанрів (епос, лірика, драма). *Особливості роботи* над творами різних жанрово-родових форм. Методика роботи над *епічними творами*: оповідання, епічні вірші, казки, байки, легенди, міфи, повісті, повісті-казки.

Методика роботи над *ліричними творами*: пейзажна лірика, сюжетна лірика, вірші-роздуми. Методика заучування творів напам'ять. Значення і завдання вивчення творів напам'ять. Підготовка тексту для заучування. Індивідуальна робота з учнями в процесі вивчення твору напам'ять.

Методика роботи над *драматичними творами* в початкових класах: дитячі п'єси, драматичні казки.

Робота над творами малих фольклорних жанрів: чистомовки, скоромовки, лічилки, мирилки, загадки, прислів'я, жарти, веселинки, потішки тощо. Специфіка опрацювання науково-популярних творів.

- Етапи роботи** над творами різних жанрів на уроках читання: 1) мотиваційна і змістова підготовка до сприймання нового твору;
- 2) первинне ознайомлення учнів з текстом твору і первинний аналіз;
 - 3) аналітичне читання (смісловий, структурний і художній аналіз тексту), що має практичну спрямованість і здійснюється на основі багаторазового перечитування тексту;
 - 4) висновок-узагальнення з прочитаного;
 - 5) удосконалення якостей читацької навички;
 - 6) виконання творчих завдань.

Змістовий модуль 2

Панорама уроків класного літературного читання.

Формування читацької компетенції молодших школярів на уроках позакласного літературного читання

Тема 2.1. Уроки класного літературного читання

Цілі уроків класного літературного читання (навчальні, виховні, розвивальні). Зміст, структура, методичні засоби уроків літературного читання. Мотиваційне забезпечення уроків літературного читання.

Типологія уроків класного літературного читання. Багатоваріантність побудови уроків літературного читання: уроки вивчення творів одного жанру; уроки-сходинки до монографічного вивчення творчості письменника: уроки-інсценізації (або уроки з елементами інсценізації); уроки з ігровим сюжетом; уроки-мандрівки, уроки-подорожі; уроки-роздуми; уроки-діалоги; уроки розвитку літературних творчих здібностей учнів; інтегровані уроки та уроки з блочною інтеграцією змісту різних предметів; узагальнюючі уроки.

Робота з ілюстраціями та аудіовізуальними засобами.

Підготовка вчителя до уроку читання.

Оцінювання навчальних досягнень учнів з читання.

МЕТОДИКА ПОЗАКЛАСНОГО ЛІТЕРАТУРНОГО ЧИТАННЯ

Тема 2.2. Теоретичні засади методики позакласного літературного читання

Позакласне читання – складова курсу «Читання». Мета і завдання позакласного читання. Роль і значення позакласного читання в підготовці школярів-читачів. Зв'язок позакласного читання з класним читанням.

Аналіз структурних компонентів програми: робота над дитячою книжкою. Позакласне читання. Характеристика навчального матеріалу для занять з дитячою книжкою і уроків позакласного читання: властивості книги; типи і різновиди дитячих книг; основні вимоги до вибору дитячих книг.

Поняття про самостійне і несамостійне дитяче читання. Молодший школяр як читач (його вікові особливості, інтереси, можливості). Читацька самостійність як якість особистості. Тип правильної читацької діяльності. Основний метод формування учнів-читачів. Роль дорослого у формуванні дитини-читача.

Тема 2.3. Формування читацької самостійності молодших школярів

Етапи навчання учнів-читачів: підготовчий (1 клас), *початковий* (2 клас), *основний* (3,4 класи). Особливості кожного етапу (завдання, методика роботи та організація навчальної діяльності учнів, вимоги до навчального матеріалу, види бібліотечно-бібліографічної допомоги, організація читацького куточка тощо).

Типи основних структур занять і уроків, методика їх проведення. Підготовка вчителя до уроків позакласного читання.

Індивідуальний підхід до формування читацької самостійності школярів. Оцінювання читацьких умінь учнів.

3. Рекомендована література

Базова

1. Андрущенко В. П. Світанок Європи: проблема формування нового вчителя для об'єднаної Європи XXI століття / В. П. Андрущенко. – 3-тє вид. – К.: Знання України, 2015. – 1099 с.
2. Амонашвілі Ш. О. Без серця що зрозуміємо? – Хмельницький: Подільський культурно-просвітительський центр ім. М. К. Реріха, 2006. – 68 с.
3. Амонашвілі Ш. О. Істина школи. – Хмельницький: Подільський культурно-просвітительський центр ім. М. К. Реріха, 2007. – 74 с.
4. Амонашвілі Ш. О. Поспішайте, діти, будемо вчитися літати! – Хмельницький: Всеукраїнська культурно-освітня асоціація Гуманної Педагогіки, 2010. – 52 с.
5. Амонашвілі Ш. О. та ін. Маніфест гуманної педагогіки. – Хмельницький: Всеукраїнська культурно-освітня асоціація Гуманної Педагогіки, 2011. – 64 с.
6. Бабанский Ю. К. Интенсификация процесса обучения. – М.: Знание, 1987.
7. Бабанский Ю. К. Проблемы повышения эффективности педагогических исследований. – М.: Педагогика, 1982.
8. Бабич Н. Д. Лінгво-психологічні основи навчання і вивчення мови. – Чернівці: Рута, 2000.
9. Бадер В. І. Розвиток усного і писемного мовлення молодших школярів. – К.: АПН, 2000.
10. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики: підручник. – К.: Видавничий центр "Академія", 2004.
11. Богуш А. М. Методика розвитку рідної мови. – К.: Вища школа, 1995.
12. Богуш А. М. Мовленнєвий розвиток дітей від народження до 7 років: монографія. – К.: Видавничий дім "Слово", 2010. – 374 с.
13. Бондар В. І. Теорія і технологія управління процесом навчання в школі. – К.: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2000.
14. Бондар В. І. Філософія стандартизації змісту професійної освіти вчителя початкової школи в умовах двоциклової підготовки у ВНЗ // Початкова школа. – 2012. – № 12. – С. 2-4.
15. Варзацька Л. О. Навчання мови та мовлення на основі тексту. – К.: Рад. шк., 1986.
16. Васильківська Н. А. Тестові завдання з методики викладання української мови: навч. посібник. – Тернопіль: ТНПУ, 2006.
17. Вашуленко М. С. Українська мова і мовлення в початковій школі: навч.-метод. посібник / М. С. Вашуленко. – К.: Освіта, 2006. – 268 с.
18. Вашуленко О. В. Емоційно-ціннісна складова у структурі читацької компетентності молодшого школяра // Початкова школа. – 2013. – № 1. – С. 13-17.
19. Вашуленко О. В. Мовленнева складова у структурі читацької компетентності молодшого школяра // Початкова школа. – 2011. – № 12. – С. 16-21.
20. Гац Н. А. Ознайомлення молодших школярів із засобами зв'язності тексту: Навчально-методичний посібник. – Тернопіль: Горлиця, 1995.
21. Гудзик І. П. Аудіювання українською мовою: Посібник. – К.: Педагогічна думка, 2003.
22. Гудзик И. Ф. Компетентностно-ориентированное обучение русскому языку в начальных классах (в школах с украинским языком обучения) / И. Ф. Гудзик. – Чернівці: Букрек, 2007. – 496 с.

23. Гудзик І.П. Розвиток комунікативної компетенції на уроках читання // Початкова школа. – 2004. – № 11 – С.25-29.
24. Державний стандарт початкової загальної освіти // Початкова школа. – 2011. – № 7. – С.1-20.
25. Дичківська І. М. М. Монтессорі: теорія і технологія. – К.: Видавничий дім "Слово", 2009. – 304 с.
26. Зміст, дидактичні структури та методичне забезпечення уроків у початкових класах (психологічні та педагогічні аспекти): навчально-методичний посібник для студентів педагогічного факультету, керівництво до педагогічної практики / Коваль Г.П., Павелків Г.В, Деркач Н.І. та ін. – Рівне, 2003.
27. Положенцева О. Комп'ютерна підтримка уроків у початковій школі // Початкова школа. – 2011. – №10. – С.30-33.
28. Каніщенко А. П. Навчаємо дітей образного зв'язного мовлення. – Т.: Навчальна книга – Богдан, 2012.
29. Каніщенко А. П. Опорні групи лексики для розвитку зв'язного мовлення. Дидактичний матеріал. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2008.
30. Каніщенко А. П. Робота над текстом у початкових класах: навч.-метод. посібник. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2009.
31. Каніщенко А. П. У світі чарівного і загадкового. Хрестоматія для позакласного читання. 1-4 кл. – Т.: Навчальна книга – Богдан, 2012.
32. Каніщенко А. П. Уроки розвитку зв'язного мовлення у початковій школі. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2009.
33. Каніщенко А. П., Ткачук Г.О., Дорош Г.О. Казковий водограй. Читанка для першокласників. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2009.
34. Каніщенко А. П., Чабайовська М. І. Методика роботи над словом: навчально-методичний посібник / А. П. Каніщенко, М. І. Чабайовська. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2011. – 168 с.
35. Коваль Г. Урок читання у початкових класах. Спецкурс з методики викладання української мови. Навчально-методичний посібник для студентів педагогічного факультету. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2003.
36. Коваль Г.П., Деркач Н.І. та ін. Методика викладання української мови: наук.-метод. посібник. – Рівне, 2002.
37. Коваль Г.П., Деркач Н.І., Пасічник Я.А., Захарчук З.О. та ін. Дидактичні структури уроків, їх зміст та методичне забезпечення в початкових класах. Сучасні вимоги до уроків. – Рівне, 1997.
38. Кодлюк Я.П. Теорія і практика підручникотворення в початковій освіті: Підручник для магістрантів та студентів пед. факультетів. – К.: Інформаційно-аналітична агенція „Наш час”, 2006.
39. Кодлюк Я.П., Одинцова Г.С. Сто двадцять розповідей про письменників: довідник для вчителя початкових класів. – К.: Наш час, 2006.
40. Коробко С.Л., Коробко О.І. Робота психолога з молодшими школярами: методичний посібник / С. Л. Коробко, О. І. Коробко. – К.: Літера ЛТД, 2006. – 416 с.
41. Кривонос І.Ф. Становлення новаторського педагогічного досвіду // Вища педагогічна освіта. – К., 1994. – Вип.17.
42. Курач Л.І. Психолого-педагогічні передумови формування у школярів умінь використовувати засоби міжфразового зв'язку у тексті // Актуальні проблеми розбудови національної освіти: збірник науково-методичних праць. – Херсон, 1997.

43. Лабащук М.С. Психологія мовленнєвої діяльності. – Тернопіль: ТДПІ, 1995.
44. Малишко М. В. Монтесорі – ключ до світу. – Тернопіль: Мальва – ОСО, 1998. – 47 с.
45. Маркова П. Гігієна зору під час читання і письма // Початкова школа. – 1998. – № 8. – С.43.
46. Мартиненко В. Оновлення змісту літературного читання у контексті компетентнісного підходу // Початкова школа. – 2012. – №10. – С. 20-25.
47. Методика викладання української мови / за редакцією Дорошенка С.І. – К.: Вища школа, 1992.– 398 с.
48. Методика викладання української мови: навчально-методичний посібник / Коваль Г.П., Деркач Н.І., Захарчук З.О., Іванова Л.І. – Рівне: 2002.
49. Методика навчання української мови: навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів / за наук. ред. М. С. Вашуленка. – К.: Літера ЛТД, 2010. – 364с.
50. Миколайчук М.В., Цимбалюк Л.І. Нетрадиційні методики навчання читання. – Рівне: ТОВ фірма “Юлат”, 1998.
51. Митник О. Я. Розвиток професійної компетентності сучасного вчителя: реалії і перспективи / О. Я. Митник // Початкова школа. – 2009. – № 11. – С.35-37.
52. Мовчун А.І., Харсіка Л. Найкраще (позакласне читання для учнів 2,3 класів). – К.: АВДІ, 2009; АВДІ, 2011.
53. Навчальні програми для загальноосвітніх навч. закл. із навчанням українською мовою. 1-4 класи. – Х.: «Ранок», 2015.
54. Наумчук М.М., Лушпинська Л.П. Словник-довідник основних термінів і понять з методики української мови. – Тернопіль: Астон, 2003.
55. Одинцова Г.С., Кодлюк Я.П. Цікаве мовознавство для молодших школярів: посібник для вчителя початкових класів. – К.: Наш час, 2006.
56. Олійник Г.А. Формування навичок виразного читання в 1 класі. – Тернопіль: Астон, 2001.
57. Палихата Е. Я. Методика навчання українського діалогічного мовлення учнів основної школи. – Тернопіль: ТДПУ, 2002.
58. Панченко Г.А. Тобі, першокласнику: книга з розвитку навички читання. – Тернопіль: Підручники і посібники, 1997.
59. Педагогічні технології навчання української мови та літературного читання в початковій школі: навч.-метод. посібник / за наук. ред. Чабайовської М. І. – Тернопіль: Мальва-ОСО, 2014. – 188 с.
60. Пентилюк М. Уроки розвитку зв'язного мовлення чи комунікативних умінь і навичок? / М. Пентилюк // Дивослово. – 2010. – № 3. – С.2-5.
61. Пономарьова К.І. Реалізація компетентнісного підходу в навчанні молодших школярів української мови // Початкова школа. – 2010. – № 12. – С.49-52.
62. Потапова Т.А. Практикум з виразного читання / Т.А.Попова, Н.М.Зорька. – Вінниця: Вид-во Вінницького педуніверситету, 2003.
61. Розвиток навички читання. Методичні рекомендації / Укладач І.П.Гудзик. – К.: Освіта, 1993.
62. Розвиток усного та писемного мовлення молодших школярів: методичні рекомендації / Упор. Смовська О.І. – К.: РНМК МО УРСР, 1987.
63. Савченко О. Я. Дидактика початкової освіти: підручн. – К.: Грамота, 2012. – 504 с.

64. Савченко О. Я. Компетентнісна спрямованість нових навчальних програм для початкової школи // Початкова школа. – 2012. – № 8. – С. 1-6.
65. Савченко О. Я. Літературне читання. Підручник для 2 класу. – Видавничий дім «Освіта», 2013. – 160 с.
66. Савченко О. Я. Літературне читання. Підручник для 3 класу. – Видавничий дім «Освіта», 2013. – 192 с.
67. Савченко О. Я. Літературне читання. Підручник для 4 класу. – Видавничий дім «Освіта», 2015. – 192 с.
68. Савченко О. Я. Методика читання у початкових класах. – К. : Освіта, 2007. – 332 с.
69. Савченко О. Я. Моя домашня читальня : посібник з позакласного читання у 2 класі. – К. : Видавничий дім «Освіта», 2013. – 160 с.
70. Савченко О. Я. Моя домашня читальня : посібник з позакласного читання у 3 класі. – К. : Видавничий дім «Освіта», 2014. – 160 с.
71. Савченко О. Я. Моя домашня читальня : посібник з позакласного читання у 4 класі. – К. : Видавничий дім «Освіта», 2015. – 160 с.
72. Савченко О.Я. Сучасний урок у початкових класах: посібник для вчителя. – К.: Магістр - S, 1997.
73. Савченко О. Я. Уроки літературного читання. 3 клас: метод. посібн. / О. Я. Савченко, М. І. Кальчук. – К.: Видавничий дім "Освіта", 2016. – 304 с.
74. Савченко О.Я. Читання. Навчання і виховання учнів 2 класу. – К.: Початкова школа, 2003. – С. 199-252.
75. Савченко О.Я. Читання. Навчання і виховання учнів 3 класу / О.Я.Савченко, А.І.Мовчун. – К.: Початкова школа, 2004. – С. 146–205.
76. Савченко О.Я. Читання. Навчання і виховання учнів 4 класу. – К.: Початкова школа, 2005.
77. Савченко О. Я. Я люблю читати: навч. посіб. з літературного читання для учнів 2 кл. – К. : Видавничий дім «Освіта», 2013. – 160 с.
78. Савченко О. Я. Я люблю читати: навч. посіб. з літературного читання для учнів 3 кл. – К. : Видавничий дім «Освіта», 2014. – 160 с.
79. Савченко О. Я. Я люблю читати: навч. посіб. з літературного читання для учнів 4 кл. – К. : Видавничий дім «Освіта», 2015. – 160 с.
80. Светловская Н.Н. и др. Обучение детей чтению: детская книга и детское чтение. – М.: Академия, 1999.
81. Селевко Г. К. Энциклопедия образовательных технологий: у 2 т. Т. 1. М.: НИИ школьных технологий, 2006. – 816 с.
82. Сидоренко Н. Використання інформаційно-комп'ютерних технологій на уроках читання (3клас) // Початкова школа. – 2012. – №11. – С. 19 – 22.
83. Синиця І.О. Психологія усного мовлення. – К.: Рад. шк., 1974.
84. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям / В. О. Сухомлинський. – К.: Радянська школа, 1973. – 288 с.
85. Уроки розвитку зв'язного мовлення в початкових класах: Методичні рекомендації для вчителів початкових класів і студентів педагогічних навчальних закладів / Укл. А.П.Каніщенко, О.В.Ночвінова. – К.: ІСДО, 1995.
86. Учїться висловлюватися / П.І.Білоусенко, Ю.О.Арешенков, Г.М.Віняр та ін. – К.: Рад. шк., 1990.

87. Хорошковська О. Н. Методика навчання української мови у початкових класах шкіл з російською мовою викладання: моногр. / О. Н. Хорошковська. – К.: Промінь, 2006. – 256 с.
88. Хорошковська О. Н. Формування умінь мовленнєвої діяльності (аудіювання й говоріння) в учнів початкових класів на уроках української мови як державної // Початкова школа. – 2012. – №11. – С. 12 – 16.
89. Чабайовська М.І. Лінгвістичний аналіз тексту як засіб піднесення культури мовлення майбутніх учителів початкової ланки освіти / М. І. Чабайовська // Шляхи піднесення культури мовлення: теорія і практика. – К.: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2008. – С. 432 – 450.
90. Чабайовська М.І. Мовний аналіз / М.І.Чабайовська // навч. - метод. посібник. – Тернопіль: Мальва – ОСО, 2010. – 124 с.
91. Чабайовська М. І., Кархут О. І. Організація проектної діяльності молодших школярів у процесі проведення позаурочної роботи з літературного читання / М. І. Чабайовська, О. І. Кархут // Початкова школа. – 2014. – № 2. – С. 4 - 9.
92. Чабайовська М. І., Шароварко С.М. Використання інтерактивних технологій навчання на уроках літературного читання у початкових класах (на матеріалі творчості Т. Г. Шевченка): у кн. "Вічно живе слово Кобзаря". – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2014. – С.20-25 (128 с.).
93. Чабайовська М.І., Шароварко С.М. Наш Кобзар (виховний захід): у кн. "Вічно живе слово Кобзаря". – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2014. – С.114-121(128 с.).
94. Чабайовська М.І., Шароварко С.М. Формування ключових та предметних компетентностей молодших школярів на уроках літературного читання у 2 класі (на матеріалі творчості Т. Г. Шевченка) / М. І. Чабайовська, С. М. Шароварко // Початкова школа. – 2014. – № 9. – С. 1 - 3.

Допоміжна

1. Білецький А.О. Про мову і мовознавство. – К., 1996. – 222 с.
2. Гончаренко С. Український педагогічний словник. – К.: Либідь, 1997.
3. Дичківська І. М. Основи педагогічної інноватики. – Рівне: Зелент, 2001. – 222 с.
4. Матвієнко О. В. Стратегії розвитку середньої освіти в країнах Європейського Союзу: монографія. – К.: Ленвіт, 2005. – 381 с.
5. Медвідь Л. Створення перших друкованих навчальних книг // Початкова школа. – 1998. – № 4. – С. 57-58.
6. Німчук В.В. Про графіку та правопис як елементи етнічної культури: історія „г” // Мовознавство. – 1990. – № 6. – С.3-10.
7. Огієнко І. Історія українського друкарства / Упоряд., авт. передмови М.С. Тимошик. – К.: Наша культура і наука, 2007. – 536 с.
8. Огієнко І. Історія української літературної мови. – К., 1995.
9. Освітні технології / за ред. О.М. Пехоти. – К.: А.С.К., 2004.
10. Палійчук О. М. Методика навчання каліграфічного письма: навч. посібник. – Чернівці: Букрек, 2010. – 344 с.; іл.
11. Півторак Г.П. Походження українців, росіян, білорусів та їхніх мов. – К.: Вид. Центр „Академія”, 2001. – 150 с.
12. Русанівський В. М. Історія української літературної мови. Підручник. – К.: АртЕк, 2002. – 424 с.

13. Сучасна українська мова: підручник / за ред. О. Д. Пономарева. – 4-те вид. – К.: Либідь, 2008. – С.31-36.
14. Чабайовська М. І. Зауваги до нормативного вживання прикметників у мовленні / М. І. Чабайовська // Українська мова і література в сучасній школі. – 2012. – № 7 - 8. – С. 28-33.
15. Чабайовська М. І. Початкова – основа успішності / М. І. Чабайовська // Освіта. – № 43-44. – 3 - 10 жовтня 2012 р. – С. 8-9.
16. Чабайовська М. І. Свято української писемності та мови / М. І. Чабайовська // Освіта. – № 47- 48. – 24 - 1 грудня 2010 р.
17. Чабайовська М. І. Щоб рідне слово змалечку любили. До 175-річчя НПУ імені М.П. Драгоманова / М. І. Чабайовська // Освіта. – № 11-12. – 4 – 11 березня 2009 р.
18. Ющук І. П. Українська мова. – К.: Либідь, 2004. – 640 с.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт МОН України. – <http://www.mon.gov.ua/ua/>
2. Офіційний сайт журналу "Початкова школа". – <http://pochatkova-shkola.net/journal.htm>
3. Офіційний сайт газети "Освіта". – <http://tyzhnevyyk-osvita.net/>
4. Офіційний сайт газети "Освіта України". –

<http://project.ukrinform.ua/company/2330/>

4. Форми підсумкового контролю успішності навчання

Формою підсумкового контролю успішності навчання є **залік** (5 семестр) До заліків допускаються студенти, що прослухали лекційні курси, виконали практичні та індивідуальні завдання, а також запропоновані види самостійної роботи.

5. Засоби діагностики успішності навчання

Оцінювання навчальних досягнень майбутніх учителів здійснюється за модульно-рейтинговою системою.

Види семестрового контролю: 1) **поточний** – контроль під час практичних занять; 2) **періодичний** (захист реферату, конспекту уроку тощо); 3) **модульний** – модульні контрольні роботи, тести; 4) **тематичний** (тести); 5) **контроль самостійної та індивідуальної роботи.**

Семестровий контроль проходить у таких **формах:** індивідуальне та фронтальне опитування, вирішення тестових завдань, проведення ділових ситуацій за складеними конспектами (фрагментами) уроків літературного читання у початковій школі, опрацювання додаткових джерел інформації, обговорення публікацій педагогічних журналів і газет з проблем методики навчання літературного читання у 1-4 класах, презентація передового педагогічного досвіду вчителів-класоводів, захист реферату, рецензування навчально-методичних посібників, здійснення аналізів відвіданих уроків літературного читання у 2-4 класах, добір ігрового матеріалу та оцінювання виготовленої наочності для таких уроків.

Система рейтингових балів для різних видів контролю та порядок їх переводу до національної (чотирибальної) та європейської (ECTS) шкали представлені в таблицях нижче. Для обліку і реєстрації показників навчальних досягнень використовується рейтингова відомість успішності студентів.

Заліки виставляються за рейтингом на останньому занятті.

Приклад для заліку

Модуль I					Модуль II		Загальна сума
Аудиторна та самостійна робота					Самостійна робота	ІНДЗ	
Змістовий модуль I		Змістовий модуль II					
Т. 1.4	Модульна контрольна робота № 1	Т. 2.1-2.2	Т. 2.3	Модульна контрольна робота № 2			
5	30	10	5	30	10	10	100

T1, T2 ... – теми змістових модулів

Порядок переведення рейтингових показників у європейські оцінки ECTS

Національна шкала	“5” відмінно	“4” добре		“3” задовільно		“2” незадовільно	
Шкала університ.	90-100	80-89	70-79	65-69	60-64	35-59	0-34
Шкала ECTS	A	B	C	D	E	FX	X
						З можл. повторного складання	З обов’язк. повторним курсом